

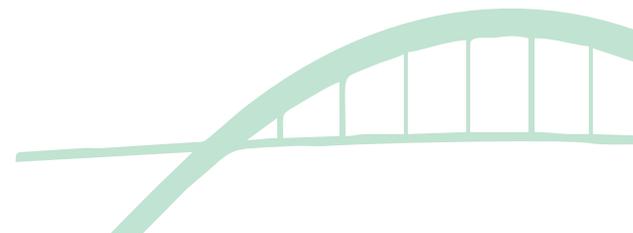

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Plan for bosetting og integrering av flyktninger i Fredrikstad kommune 2020–2027

VEDTATT AV FORMANNSKAPET 2. APRIL 2020.

Innhold:

- 5 Innledning**
- 7 Statlig mottak, alternativ mottaksplassering og omsorgsboliger for enslige mindreårige**
- 8 Status og utviklingstrekk**
- 9 Befolkningsutvikling
- 12 Bolig
- 13 Introduksjonsprogram
- 14 Kvalifisering og arbeid
- 16 Helse
- 19 Barn og unges oppvekstsvilkår
- 22 Demokrati og deltakelse
- 22 Kommunikasjon
- 23 Økonomi
- 24 Innsatsområder**
- 27 Slik vil vi ha det og slik gjør vi det**

VEDLEGG

1. Vedlegg: Planforutsetninger
2. Vedlegg: Begrepsforklaringer/definisjoner

Innledning

BAKGRUNN

Plan for mangfold og integrering i Fredrikstad 2011–2018, ble vedtatt av bystyret 8.9.2011. Bystyret vedtok 21.4.2016, i Planstrategi 2016-2019, at det skal utarbeides en ny plan for bosetting og integrering av flyktninger i Fredrikstad.

PLANENS STATUS OG AVGRENSNINGER

Plan for bosetting og integrering av flyktninger 2020–2026 bygger på mål i Kommuneplanens samfunnsdel «Fredrikstad mot 2030».

Planen skal være et styringsverktøy for Fredrikstad kommune.

Planens innhold omfatter flyktninger bosatt etter anmodning fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, norskfødte innbyggere med innvandrerforeldre, familiegjennforente og sekundærbosatte.

Planen omtaler statlig mottak for asylsøkere, alternativ mottaksplassering og omsorgsboliger for enslige mindreårige asylsøkere.

Arbeids- og utdanningsinnvandrere omfattes ikke av planen.

DEFINISJON AV BEGREPENE INTEGRERING OG INKLUDERING

Integreringsbegrepet gir forskjellige assosiasjoner og brukes ofte i ulik mening. Planen tar utgangspunkt i definisjonen i Stortingsmelding nr. 6 (2012–2013)¹:

- Integrering er en prosess som omfatter både de som bor her fra før, og de som flytter til landet.
- Nye innbyggere må tilpasse seg samfunnet de kommer til, og ta del i arbeids- og samfunnslivet.
- De som allerede bor i Norge, må anerkjenne og forholde seg til at befolkningen endres og blir mer mangfoldig. Integreringspolitikken skal bidra til at alle har like muligheter, rettigheter og plikter.

Integrering handler om hverdagslivet, om å delta og bidra. Frivillige, organisasjoner, lokallag, nabolag og enkeltmennesker gjør integrering mulig.

Utredningen Bedre integrering² definerer inkludering som at alle som bor i Norge skal ha like muligheter og plikter til å bidra og til å delta i fellesskapet, og beskriver hvordan samfunnet bør organiseres for å oppnå dette.

Fredrikstad kommunes visjon: «Den lille verdensbyen»

En verdensby er:

Internasjonal

Mangfoldig

Inkluderende

¹ Meld. St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

² NOU 2011: 14 Bedre integrering, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Statlig mottak, alternativ mottaksplassering og omsorgsboliger for enslige mindreårige

Personer over 18 år og familier med barn som søker beskyttelse i Norge, gis tilbud om innkvartering i statlige mottak for asylsøkere. Eventuelt kan det innvilges alternativ mottaksplassering. Enslige mindreårige asylsøkere innkvarteres i omsorgssentre.

STATLIG MOTTAK FOR ASYLSØKERE

Ved ankomst til Norge får voksne asylsøkere og familier med barn tilbud om å bo på et statlig asylmottak mens asylsøknaden blir behandlet.

Utlendingsdirektoratet (UDI) har det overordnede ansvaret for statlige mottak, og skal sørge for at Norge har et fleksibelt mottaksapparat som kan ta imot asylsøkere.

Kommuner med statlig(e) mottak har ansvaret for at den enkelte asylsøker har tilgjengelige helsetjenester og at barn har gode oppvekstvilkår. Asylsøkere skal, i mottaksperioden, tilbys opplæring i norsk språk, norsk kultur og norske verdier. Barn i grunnskolealder skal ha grunnskoleopplæring.

Fredrikstad kommune var i 15 år vertskommune for Veumalleen statlige asylmottak. Veumalleen, med 160 beboere, ble avviklet 31.12.2016.

Per 31.12.2019 er det ingen asylmottak i Fredrikstad kommune.

ALTERNATIV MOTTAKSPLOSSERING

Alternativ mottaksplassering (AMOT) kan benyttes når UDI vurderer at en person/familie har behov for et botilbud utenfor asylmottak.

Helse- og velferdsutvalget besluttet 15.3.2017 at Fredrikstad kommune bosetter personer som har fått positivt svar på søknad om alternativ mottaksplassering der hvor personen(e) har en særlig tilknytning til Fredrikstad.

Per 31.12.2019 har Fredrikstad kommune 5 personer i alternativ mottaksplassering.

OMSORGSSENTER FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE

Ved ankomst til Norge får enslige mindreårige asylsøkere under 15 år tilbud om opphold på et statlig omsorgssenter, hvor den statlige Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har ansvaret.

Kommuner med omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere har ansvar for at den enkelte asylsøker har tilgjengelige helsetjenester og et tilrettelagt skoletilbud.

Som følge av det store antallet enslige mindreårige som kom til Norge i 2015/2016, ble det opprettet tre omsorgssentre i Fredrikstad kommune. Omsorgssentrene ble driftet av private aktører. Mot slutten av 2016 gikk ankomstene av enslige mindreårige drastisk ned, og samtlige omsorgssentre ble avviklet.

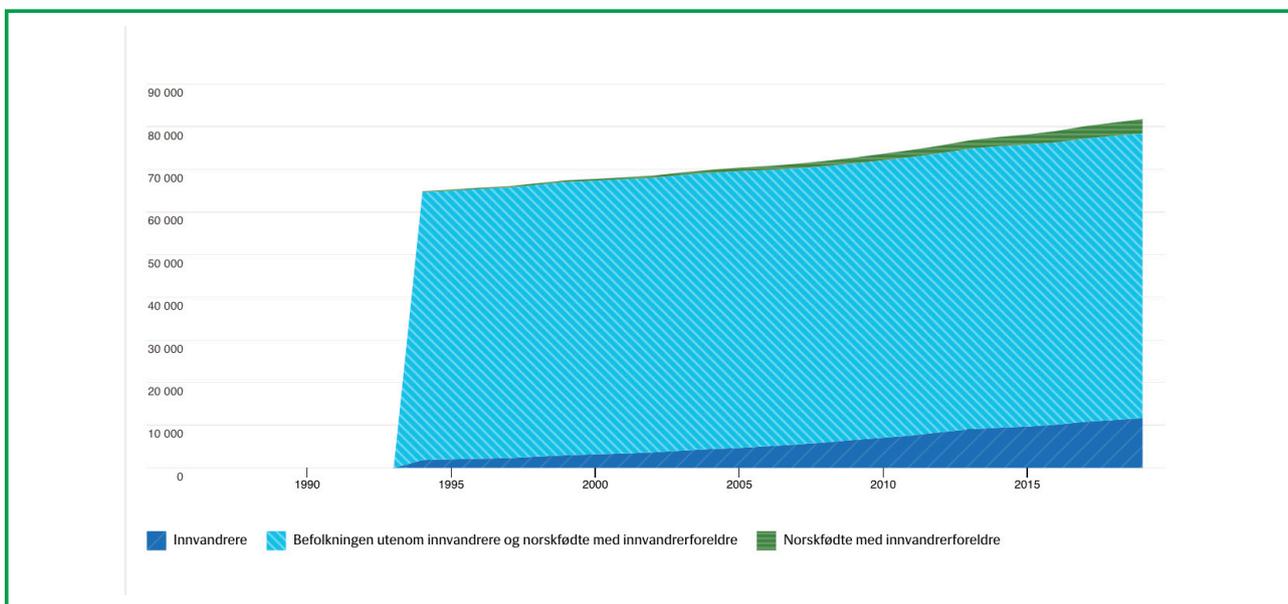
Per 31.12.2019 er det ingen omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere i Fredrikstad kommune.

Status og utviklingstrekk

BEFOLKNINGSUTVIKLING

De siste årene har Fredrikstad kommune hatt en sterk befolkningsvekst. Veksten har vært spesielt sterk blant innvandrerbefolkningen. Per 1.1.2019 utgjorde innvandrere 14,4 prosent av befolkningen i Fredrikstad kommune.

Figur 1.1 Antall innbyggere fordelt etter bakgrunn for perioden 1986-2018 i Fredrikstad.³

AVTALT BOSETTING

Den norske bosettingsmodellen bygger på frivillighet. Til og med 2018 anmodet Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) kommunene om å bosette et visst antall flyktninger ut fra et nasjonalt bosettingsbehov.

I 2019 overtok regjeringen styringen, og innførte en ny bosettingsstrategi hvor den enkelte kommune blir anmodet om å bosette flyktninger ut fra resultatet i bosettingsarbeidet, arbeidsmarked og kommunestørrelse.

Under vises anmodning og vedtak i Fredrikstad kommune i perioden 2015–2020:

År	Anmodning	Vedtak i bystyret i Fredrikstad
2015	90	105 hvorav 5 enslige mindreårige – senere justert til 8 enslige mindreårige
2016	180	180 hvorav 40 enslige mindreårige – senere justert til 22 enslige mindreårige
2017	135	135 hvorav 20 enslige mindreårige – senere justert til 12 enslige mindreårige
2018	55	55 hvorav 2 enslige mindreårige
2018*	13	13 hvorav 3 enslige mindreårige – senere justert til 6, hvorav 2 enslige mindreårige
2019	60	60 hvorav 4 enslige mindreårige – senere justert til 3 enslige mindreårige
2020	58	58 hvorav 4 enslige mindreårige

* Tilleggsanmodning

³ imdi.no: Tall og statistikk/sammensetning av befolkning

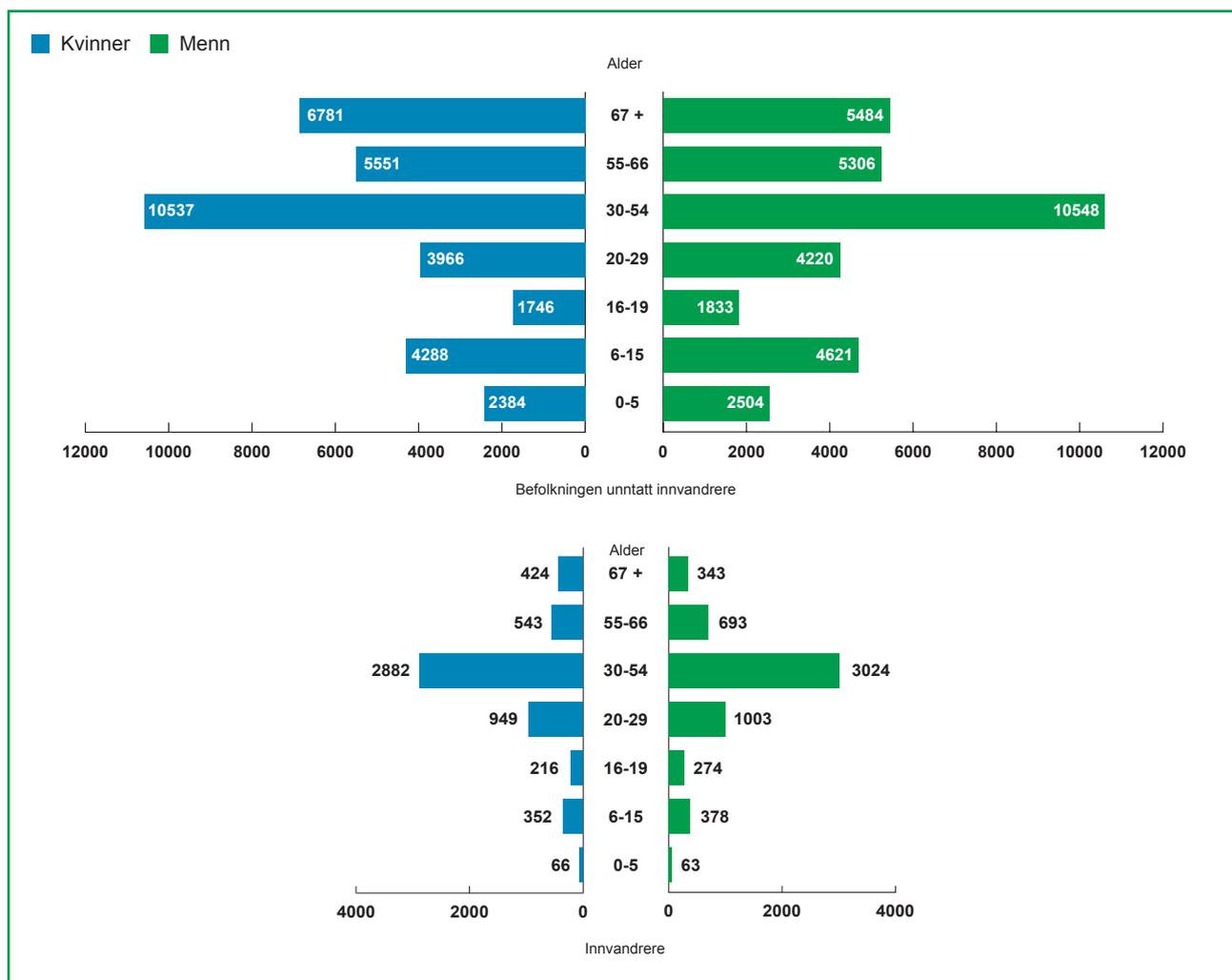
De siste årene har Fredrikstad kommune bosatt det antall flyktninger som statlige myndigheter har anmodet om.

Før 2018 var majoriteten av de bosatte enslige unge menn. Nå bosettes det i større grad enn tidligere familier med og uten barn. Flyktningene kommer fra asylmottak i Norge eller direkte fra flyktningleirer (overførings-/kvoteflyktninger).

I 2019 var det en økning av antall overføringsfamilier. Det er mer krevende å bosette flyktninger som kommer direkte fra en flyktningleir (kvoteflyktninger) enn å bosette fra norske asylmottak. Sistnevnte gruppe har som regel bodd en tid i Norge og kan noe om norsk språk og det norske samfunnet når de bosettes.

I perioden 2013-2018 kom nær 45 prosent av alle bosatte fra Syria, mens nær 30 prosent kom fra landene Somalia, Eritrea, og Afghanistan.

Det er vanskelig å forutsi framtidig bosettingsbehov. Tilstrømmingen til Norge endres ut fra nasjonal og internasjonal politikk. Det er utfordrende å tilpasse kommunale tjenester til variasjoner i bosettingsbehovet.

Figur 1.2 Antall personer fordelt etter bakgrunn, kjønn og aldersinndeling i 2018 i Fredrikstad⁴.

⁴ imdi.no: Tall og statistikk/aldersgrupper og kjønn

ENSLIGE MINDREÅRIGE FLYKTNINGER

En enslig mindreårig flyktning er et barn under 18 år som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner. De fleste som søker asyl er gutter mellom 15 og 17 år. Siden 2017 har det kommet få enslige mindreårige asylsøkere til Norge.

Barnevernstjenesten i Fredrikstad kommune har ansvaret for enslige mindreårige flyktninger, og sørger for bosetting, omsorg, trygghet og oppfølging.

Fredrikstad kommune har per desember 2019 fem døgnbemannede bofellesskap med til sammen 21 enslige mindreårige under 18 år.

Mange enslige mindreårige har behov for botrening og nettverk for å fungere selvstendig etter fylte 18 år. Per desember 2019 bor 7 personer på hybel med oppfølging fra barnevernstjenesten.

Per desember 2019 bor 12 barn og unge under 20 år i fosterhjem.

De siste årene har flere enslige mindreårige flyktniger fått familiegjenforening. Den enslige mindreårige endrer da status fra enslig mindreårig flyktning til flyktning bosatt med familie. Dette medfører at barnevernstjenesten ikke lenger har ansvaret for barnet/ungdommen. Erfaringsmessig får den enslige mindreårige et stort ansvar for familien.

«Jobb, bil og besøke mor og far» (i hjemlandet)

– Enslig mindreårig gutt som svar på spørsmål om hva han drømmer om.

FAMILIEGJENFORENING

Familiegjenforente kommer i tillegg til det antall flyktninger som kommunen vedtar å bosette.

Under vises antall familiegjenforente i perioden 2015–2019:

ÅR	ANTALL
2015	26
2016	71
2017	39
2018	15
2019	0

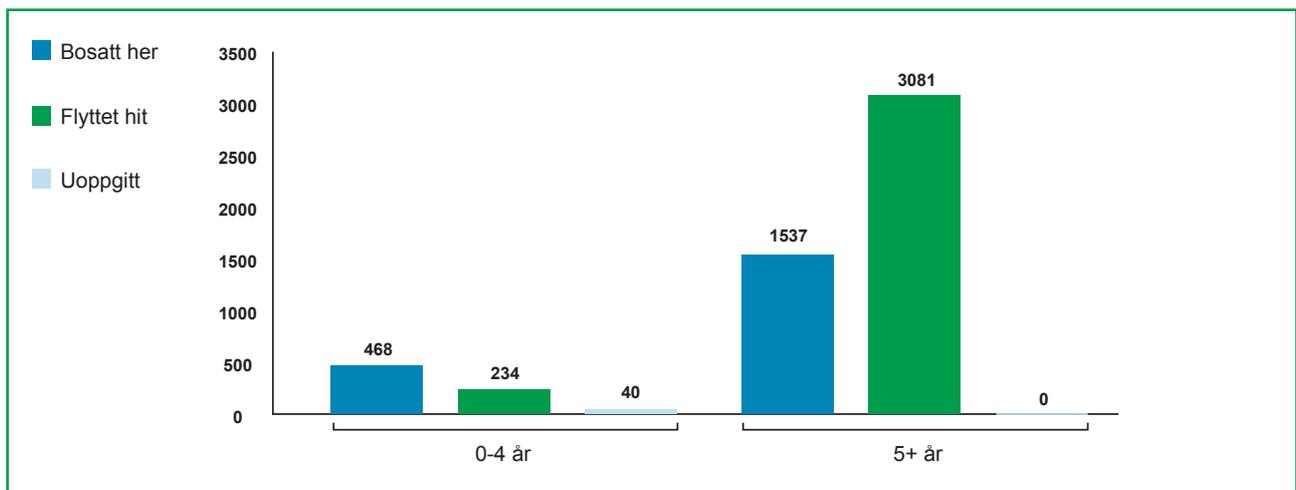
Etter 2016 har det kommet færre familiegjenforente, blant annet fordi det bosettes flere (store) familier.

Statlige myndigheter gir ingen informasjon til kommunene i forkant av familieinnvandring. Dette medfører at enslige menn, boende i små leiligheter/hybler, uten at kommunen er informert får hustru og barn «på trappa». Dette krever et fleksibelt, løsningsorientert og handlekraftig tjenesteapparat.

SEKUNDÆRBOSETTING

Alle med lovlig opphold i Norge kan i utgangspunktet etablere seg i den kommunen de selv ønsker. Et unntak er flyktninger. Dersom en flyktning er avhengig av økonomisk sosialhjelp, må han/hun bo i «tildelt» kommune i fem år etter bosetting.

Ut fra nærhet til Oslo og Sverige, samt det milde klimaet, tiltrekker Fredrikstad seg flyktninger fra andre deler av landet. Nær halvparten av flyktningene i Fredrikstad med botid over fem år, er sekundærttilflyttede. Sekundærttilflyttingen til Fredrikstad er for eksempel større enn til Sarpsborg, Drammen og Kristiansand.

Figur 1.3 Antall flyktninger fordelt etter botid i Norge og sekundærflytting i 2018 i Fredrikstad⁵.

BOLIG

I Fredrikstad kommunes levekårskartlegging framkommer det hvilke boligområder som skårer lavt på flere levekårskategorier. De aktuelle områdene ligger godt under landsmedianen for nettoinntekt, høyt over landsgjennomsnittet for arbeidsledighet og har en høy andel flyktninger.

Statlige myndigheter oppfordrer til selvbosetting, det vil si at flyktningen selv finner bolig i en kommune. Fredrikstad kommune praktiserer ikke selvbosetting fordi det ønskes en spredt bosetting i hele kommunen.

Å skaffe boliger til flyktninger er en del av kommunens boligsosiale arbeid. Tildelingskontoret for helse og velferd bestreber seg på å skaffe bolig ut fra flyktningenes individuelle situasjon. Antall familiedlemmer er avgjørende for boligens størrelse.

Flyktninger blir primært etablert i private boliger. Utfordringen er å finne boliger til en husleie som står i forhold til den enkeltes inntekt. Mange flyktninger med introduksjonsstønad er i behov av supplerende økonomisk sosialhjelp.

Alle som bosettes i Fredrikstad må delta på en obligatorisk «boligskole». Målet med boligskolen er å øke kompetansen knyttet til det å bo, og hvilke plikter som følger med dette. Det undervises i temaer som økonomi, søppelhåndtering, vedlikehold, vann, strøm og brannsikkerhet.

Enkelte lokalsamfunn har etterspurt informasjon når det skal bosettes flyktninger i nærmiljøet.

⁵ imdi.no: Tall og statistikk/sekundærflytting blant flyktninger

INTRODUKSJONSPROGRAM

Ordningene i introduksjonsloven er kommunens viktigste virkemiddel for at den enkelte flyktning skal komme i jobb, utdanning og bli selvhjulpent.

Introduksjonsloven sier at nyankomne flyktninger mellom 18 og 55 år skal starte i introduksjonsprogram senest innen tre måneder etter bosetting. Her får den enkelte grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv og forberedelser til yrkeslivet.

Språk- og arbeidspraksis er en sentral del av innholdet i introduksjonsprogrammet.

«Aktiviteter er veien til å lære norsk»

– Enslig mindreårig gutt på 15 år som svar på spørsmål om raskeste vei til å lære norsk.

Fredrikstad kommune, som en stor arbeidsgiver, går foran i arbeidet med å framskaffe praksisplasser. I tillegg jobber NAV aktivt ut mot bedrifter for å skaffe praksisplasser i det private næringsliv.

Deltakere i introduksjonsprogram har krav på introduksjonsstønad. Stønaden erstatter sosialhjelp som inntekt for nyankomne flyktninger.

Regjeringen har varslet et mer standardisert introduksjonsprogram, med lengre og utdanningsrettede kvalifiseringsløp. Målet er at flere skal få formelle kvalifikasjoner. Dette skal oppnås blant annet ved økt lovregulering og flere obligatoriske tiltak i programmet⁶.

Det er forventet nasjonalt at 55 prosent av introduksjonsdeltakerne skal være i jobb eller utdanning etter endt program.

Under vises antall deltakere og måloppnåelse på introduksjonsprogrammet i Fredrikstad kommune fra 2015–2019:

År	Antall deltakere	Måloppnåelse
2016	228	55 %
2017	322	41 %
2018	343	63 %
2019	301	64 %

Som måloppnåelse regnes overgang til arbeid, videregående opplæring, høgskole eller universitet. Grunnskole defineres ikke som utdanning og blir ikke regnet som måloppnåelse. Fra og med 2018 er mottak av midlertidig lønnstilskudd (fra NAV) regnet som måloppnåelse.

Deltakere i introduksjonsprogram som ikke kan lese og skrive, deltar i «alfaklasser» i norskopplæringen. I 2017 deltok 30 personer i «alfaundervisning», 43 personer i 2018, mens antallet var 23 i 2019.

Somalisk- og arabisktalende deltakere i introduksjonsprogram blir tilbudt foreldreveiledning/ICDP (International Child Development Program) som en del av introduksjonsprogrammet. Gjennom programmet får deltagerne hjelp til å reflektere sammen med andre foreldre over egen omsorgspraksis. Målet er å skape trygge foreldre som kan gi barna en god oppvekst og dermed fremme integrering.

⁶ Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022 - Integrering gjennom kunnskap

KVALIFISERING OG ARBEID

Utdanning er et av de viktigste virkemidlene for å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet. En relativt stor andel personer i enkelte innvandrergupper har ingen eller liten utdanning.

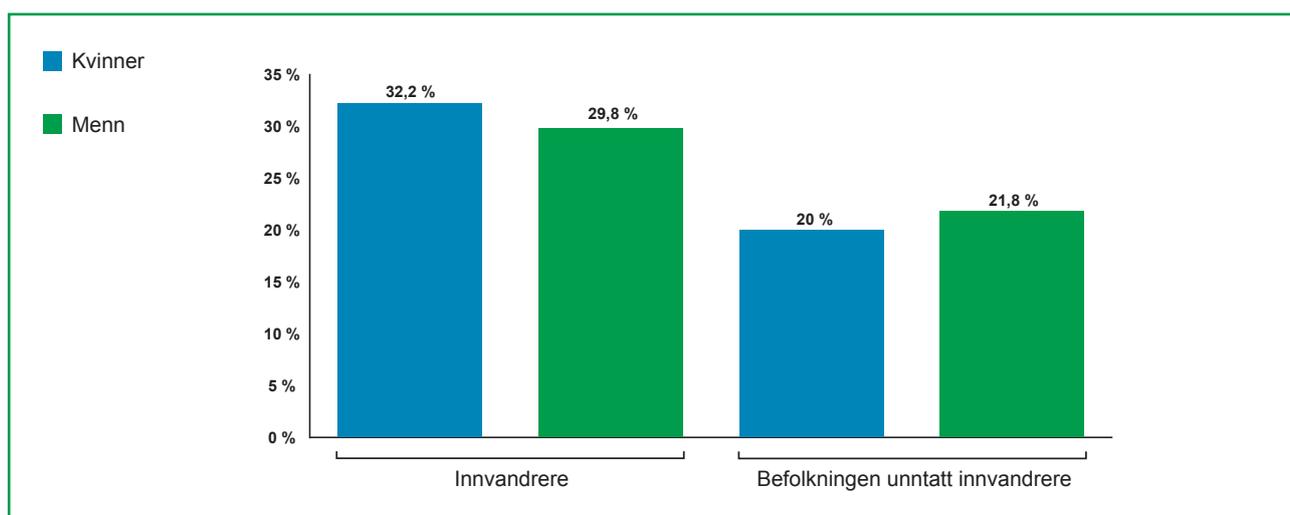
Mange flyktninger over 18 år har mangelfull grunnskoleopplæring. Det er den enkelte kommune som har ansvar for grunnskoleopplæring for voksne. For å kunne ta videre utdanning tok 21 introduksjonsdeltakere grunnskolefag i 2017, antallet økte til 56 deltakere i 2018, mens det i 2019 var 38 personer. Ved utgangen av 2019 deltok i tillegg 15 unge introduksjonsdeltakere i grunnskoleopplæring via kombinasjonsløpet.

Fredrikstad kommune foretar realkompetansevurdering før inntak til voksenopplæring/grunnskole slik at opplæringen kan tilpasses den enkeltes behov.

Regjeringen har foreslått at flyktninger kan få vurdert sin realkompetanse på andre språk enn norsk. Målet er at flyktninger med «medbrakt» kompetanse skal komme raskere i arbeid.

Forskning viser at elever med mangelfull grunnkompetanse og dårlige norskkunnskaper ofte faller fra i videregående opplæring⁷. Statistikk viser at frafallet i videregående skole er større for innvandrerdømt enn for ungdom for øvrig.

Særlig stort er frafallet blant gutter med innvandrerbakgrunn, hvor rundt 50 prosent fullfører og består videregående opplæring. 30 prosent avslutter utdanningen underveis i løpet. Det er uvisst hvor stor andel av disse som returner til utdanningssystemet⁸.

Figur 1.4 Andel personer med utdanning avgrenset til grunnskole fordelt etter bakgrunn og kjønn i 2018 i Fredrikstad⁹.

⁷ Det første året: Gjennomføring av videregående opplæring i Østfold 2016–2021. Delrapport 1

⁸ SSB tabell 09330: Gjennomføring i videregående opplæring for elever med innvandringsbakgrunn etter fullføringsgrad, kjønn, landbakgrunn, innvandringskategori, statistikkvariabel og intervall (år)

⁹ imdi.no: Tall og statistikk/utdanning avgrenset til grunnskole

Ungdom med innvandrerbakgrunn sliter med å få læreplass. I 2016 og 2017 fikk 58 prosent av ungdom som er innvandret til Norge læreplass, mens blant øvrig ungdom fikk 75 prosent læreplass¹⁰.

Høsten 2018 startet Fredrikstad kommune, i samarbeid med Østfold fylkeskommune/Frederik II videregående skole, kombinasjonsløp for 30 ungdom i alderen 16-20 år med ingen eller mangelfull grunnskole og kort botid i Norge. Elevene i kombinasjonsløpet får grunnskoleopplæring sammen med jevnaldrende. Dette gir både faglige- og integreringsfordeler. Målet er at elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring.

Det er stadig færre jobber uten krav til formell kompetanse. Det er en utfordring at mange innvandrere ikke har de kvalifikasjonene som etterspørres. Personer med lav formalkompetanse og liten arbeidserfaring har store vansker med å komme inn på det norske arbeidsmarkedet.

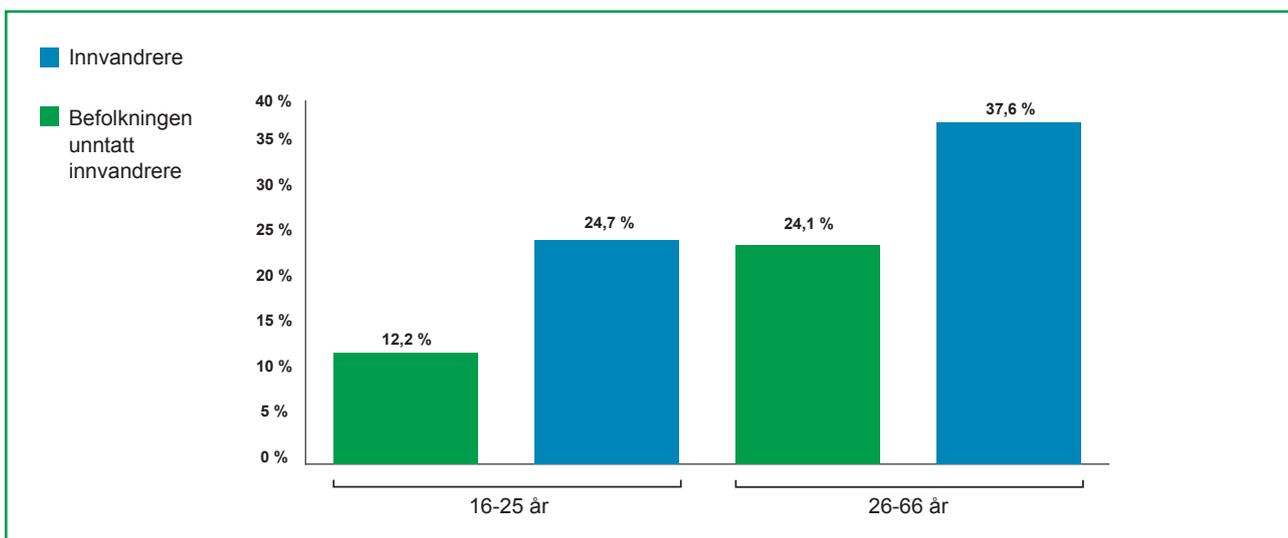
Arbeidsinnvandring fra EØS har også ført til økt konkurranse om jobber med lave/ingen krav til formalkompetanse.

«Jeg er vant til å jobbe, ikke sitte hjemme og vente på kurs»

– Trebarnsfar på 30 år som svar på spørsmål om hvordan han trives i Fredrikstad.

Sammenlignet med befolkningen for øvrig har innvandrere lavere sysselsetting, lavere jobbsikkerhet, flere deltidsstillinger og korttidsengasjementer, høyere ledighet og flere som står utenfor arbeid og utdanning.

Kvinner deltar i mindre grad enn menn i arbeidslivet¹¹. Videre har flyktninger over 55 år begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. I femårsperioden 2014-2019 er det bosatt 29 flyktninger over 55 år.

Figur 1.5 Andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter aldersinndeling og bakgrunn i 2018 i Fredrikstad¹².

«Norge kaster bort tiden på meg. Jeg ønsker ikke å motta penger fra NAV.»

– Enslig mann på 35 år som svar på spørsmål om hvordan han trives i Fredrikstad.

¹⁰ www.udir.no/utdanningsspeilet 2018

¹¹ Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022 - Integrering gjennom kunnskap

¹² Imdi.no: Tall og statistikk/ikke i arbeid eller utdanning etter alder

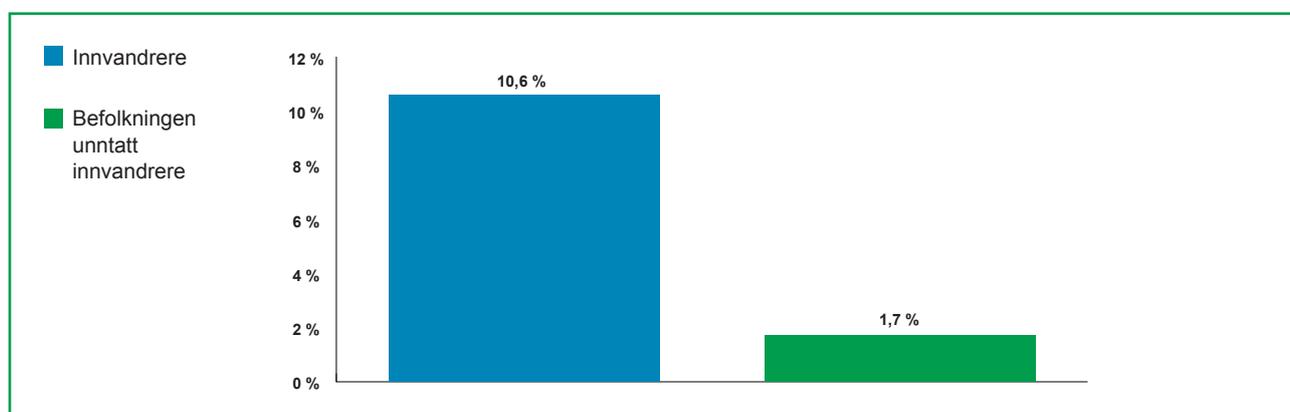
«Moren min (69) kom til Norge for ett år siden. Hun har ikke fått tilbud om å være noe sted hverken på skole eller aktiviteter»

– Svar på spørsmål om hvordan familien trives i Fredrikstad.

Fredrikstad kommune har høy arbeidsledighet sammenlignet med landet som helhet. Per desember 2019 var 3,3 prosent av arbeidsstyrken i Fredrikstad helt ledig, mens ledigheten i landet som helhet var på 2,2 prosent.

Grupper som ikke får fotfeste i arbeidslivet opplever oftest fattigdom. Fattigdom begrenser menneskers muligheter til å ha innflytelse over egen livssituasjon og valgmuligheter.

Omfanget av økonomisk sosialhjelp følger ofte ledighetsstatistikken. I Fredrikstad kommune er andelen innvandrere som mottar sosialhjelp høyere enn for resten av befolkningen.

Figur 1.6 Andel personer som mottok sosialhjelp fordelt etter bakgrunn i 2018 i Fredrikstad¹³.

HELSE

God eller dårlig helse er ikke bare et resultat av individuelle forhold og levevaner, men er påvirket av levekår som økonomi/arbeid, oppvekst, utdanning, sosiale nettverk samt bo- og nærmiljø.

Stortingsmeldingen *En helhetlig integreringspolitikk*¹⁴ påpeker at selv om helsetilstanden i den norske befolkningen er god, er det tydelige sosiale helseforskjeller. Det er også store helsemessige forskjeller mellom ulike innvandrergupper.

Det er høyere forekomst av psykiske helseproblemer i innvandrerbefolkningen enn i befolkningen for øvrig. Flyktingene er en utsatt gruppe, som kan få senvirkninger av krig, forfølgelse, tapsopplevelser og flukt.

Én av fire innvandrerkvinner og én av fem innvandrer menn har stor opphopning av levekårsproblemer, mot én av åtte i befolkningen som helhet. De som melder om dårligst livskvalitet er personer med angst, depresjon og/eller økonomiske problemer¹⁵.

Ulike kulturer har ulik terskel for å oppsøke hjelp for psykiske vansker. I enkelte innvandrergrupper er det fordommer og skam knyttet til psykisk sykdom.

Det kan være utfordrende å gi innvandrere et helsetilbud som passer deres behov. Noen har tidligere hatt dårlig tilgang til helsehjelp og lider av ubehandlede sykdommer og/eller skader.

¹³ imdi.no: Tall og statistikk/personer som mottar sosialhjelp

¹⁴ Meld. St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

¹⁵ <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2018/opphopning-av-levekarsproblemer-blant-innvandrere/>

Det kan også være ulike kulturelle oppfatninger av sykdomsårsaker og/eller sykdomsforståelse.

Stortingsmeldingen *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*¹⁶ sier at kunnskapen om den psykiske helsen til nyankomne enslige mindreårige under 15 år er mangelfull, men at det er grunn til å anta at de kan være utsatt for post-traumatisk stresslidelse, depresjon, søvnløshet og angstlidelser. Enslige mindreårige beskrives ofte som ressurssterke og motiverte for utdanning, men flere opplever savn og ensomhet.

Rapporten *Migrasjon og helse, utfordringer og utviklingstrekk*¹⁷ sier at jenter med innvandrerbakgrunn kan være i et krysspenn mellom ulike kulturelle forventninger som kan få negative helsemessige utslag. Videre sier rapporten at kvinner med innvandrerbakgrunn i større grad enn resten av befolkningen har helseproblemer knyttet til livsstil. Det er flere med innvandrerbakgrunn som har diabetes, angina og leddgikt.

Enkelte som bosettes har nedsatt funksjonsevne. Ved kommunens avlastningstjenester til barn med nedsatt funksjonsevne har omtrent 30 prosent av barna en annen kulturell bakgrunn enn norsk.

Helseteam flyktning i Fredrikstad kommune opplever at nybosatte flyktninger, i større grad enn tidligere, sliter med fysiske og/eller psykiske helseplager. Flere er traumatiserte.

Helseteam flyktning har kontortid en dag per uke ved Fredrikstad internasjonale skole (FRIS). Skolen og helseteamet samarbeider om elever med psykisk uhelse og konsentrasjonsutfordringer.

Våren 2018 arrangerte Fredrikstad kommune, i samarbeid med Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), kompetanseprogrammet «Hjelp som nytter» til ansatte innenfor barnehage, skole, barnevern, NAV, bosettingsteamet og helseteam flyktning.

Framtidens brukere av omsorgstjenestene vil representere et større mangfold, som forutsetter individuell utforming og tilpasning av tjenestetilbudene med utgangspunkt i den enkeltes bakgrunn og behov.

FYSISK AKTIVITET OG KOSTHOLD

Flyktningene kommer fra land der de har et levesett som er forskjellig fra vårt. Mange er vant til å jobbe hardt og til å være i fysisk aktivitet. Norsk klima, kulde og mørke kan også føre til mer passivitet.

Forskning viser at mange flyktninger har et ensidig kosthold. Det kan være mangel på kunnskap eller dårlig økonomi. Frukt og grønnsaker er dyrt, mens sukkerholdige matvarer er billige og lett tilgjengelige.

TANNHELSE

Det er forskjell på tannhelsen både mellom ulike innvandrergrupper og den enkelte flyktning. Mange trenger kunnskap om tannpleie.

Fylkeskommunen skal etter lov om tannhelse-tjenester sørge for nødvendig, tilgjengelig tannhelsehjelp. NAV dekker tannlegeutgifter til personer (over 18 år) som ikke har økonomi til å dekke dette selv.

¹⁶ Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk, Justis- og beredskapsdepartementet

¹⁷ Rapport Migrasjon og helse, utfordringer og utviklingstrekk, Helsedirektoratet 2009

VOLD, SOSIAL KONTROLL, TVANGSEKTESKAP OG KJØNNSLEMLESTELSE

Innvandrere, og spesielt innvandrerkvinner, er mer utsatt for vold og trusler enn befolkningen som helhet¹⁸.

Omkring 60 prosent av kvinnelige beboere ved Krise- og incestsenteret i Fredrikstad i 2018 hadde innvandrerbakgrunn. Prosentandelen har vært stabil de siste årene.

Barn og ungdom kan utsettes for negativ sosial kontroll, som press og tvang, for at de skal leve i tråd med familiens normer.

Det er barn og unge i Norge som vokser opp uten frihet til selv å bestemme over sitt eget liv, sin egen kropp eller hvem de skal gifte seg med¹⁹.

Fredrikstadskolene samarbeider med skolehelsetjenesten og barnevernstjenesten dersom det er mistanke om vold, overgrep, negativ sosial kontroll og/eller at barn blir sendt ut av landet. De siste årene er det en økning i antall barn som ikke returnerer til Norge etter endt sommerferie. Noen av barna returnerer tilbake til Norge etter flere år i utlandet.

Helsevern for barn og unge har prosedyrer for forebygging av kjønnslemlestelse.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) oppretter fra våren 2020 en stilling som minoritetsrådgiver ved Frederik II videregående skole. Rådgiveren skal arbeide forebyggende mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

RADIKALISERING

I 2014 dro personer bosatt i Fredrikstad til Syria og Irak for å slutte seg til ulike terrororganisasjoner. Etter dette er det utarbeidet varslingsrutiner ved bekymring om radikaliserings, og det er utviklet undervisningsprogram for elever i ungdomsskolen. Fredrikstad kommune har stort fokus på forebyggende arbeid.

Politiet og PST vurderer (per desember 2019) at det ikke eksisterer ekstreme organisasjoner eller grupperinger i Fredrikstad kommune. Derimot finnes enkeltpersoner og løse nettverk knyttet til høyreekstremisme og voldelig islamisme, samt enkeltpersoner og løse nettverk med ulike former for ekstreme holdninger.

¹⁸ Rapport 2014/23 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i 13 kommuner, Statistisk sentralbyrå

¹⁹ Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020), Justis og beredskapsdepartementet

BARN OG UNGES OPPVEKSTSVILKÅR

Kommunen har ansvar for å sikre at barn og unge har en god oppvekst, med et positivt fritidsmiljø og med mulighet for deltakelse og innflytelse.

BARNEHAGE

I 2018 og 2019 var omtrent 23 prosent av barna i Fredrikstads barnehager minoritetsspråklige. Dette utgjør om lag 81 prosent av alle minoritetsspråklige barn i alderen 0-5 år.

Andelen minoritetsspråklige barn er størst i sentrumsnære barnehager.

I 2016 ble det opprettet en barnehageavdeling for barn av deltakere i introduksjonsprogram. Avdelingen har opptak gjennom hele året og benyttes i påvente av ordinær barnehageplass.

Fredrikstad kommune «oppsøker» foresatte til minoritetsspråklige barn uten barnehageplass, hvor barn på fire til fem år får tilbud om plass i en språkgruppe. Målet er at alle barn skal beherske norsk før skolestart. I barnehageåret 2019/2020 deltar 11 barn. Tilbudet er gratis.

«Åpen barnehage» er et sosialt treffsted hvor barn, i følge med en voksen, kan komme og leke og være med på tilrettelagte aktiviteter. Majoriteten av brukerne har et annet morsmål enn norsk. Tilbudet er gratis.

SKOLE OG SKOLEFRITIDSORDNING (SFO)

I Norge har alle barn rett til grunnskole, uansett status på oppholdet i Norge. I femårsperioden 2015-2019 var 160 barn, av bosatte og familie-gjenforente, elever i grunnskolen i Fredrikstad.

En del barn kan ikke tilstrekkelig norsk ved skolestart. Skoleelever har rett til særskilt språkopplæring inntil de har fått tilstrekkelige norskkferdigheter til å følge den ordinære opplæringen i skolen. Om nødvendig har elevene også rett til tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring i tillegg til særskilt norskopplæring. Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet, mens tospråklig fagopplæring innebærer at eleven får opplæring på sitt morsmål og norsk i ett eller flere fag.

Nyankomne barn, tilhørende 3.-10. årstrinn, får tilbud om intensiv opplæring i egne innføringsklasser. De siste årene har flere elever/foresatte valgt bort innføringstilbudet til fordel for nærskolen. I et språk- og integreringsperspektiv vurderes dette som en positiv utvikling. Det er i ordinære skolesituasjoner, i nærmiljøet, som minoritetsspråklige elever får språktrening, mulighet for nettverksbygging og integrering med jevnaldrende barn.

En del barn/ungdom kommer sent i opplæringsløpet, og får således kort tid i grunnskolen. I tillegg har flere mangelfull/liten grunnskoleopplæring fra tidligere, noe som medfører at de har dårlige forutsetninger for å fullføre og bestå videregående opplæring. Fredrikstad kommune har mulighet til å tilby ekstra år i grunnskolen eller plass ved kombinasjonsløpet for barn/unge som trenger mer grunnskoleopplæring.

Nyankomne barn og unge fra 5. trinn og eldre, og som ikke kan svømme, tilbys svømmekurs med midler fra fylkesmannen.

På grunn av traumatiserte opplevelser har mange barn og unge utfordringer med å konsentrere seg om skolearbeidet.

For elever på 1.-4. årstrinn kan SFO være en arena for språktrening. Mange foreldre velger bort SFO, noe som antas å ha sammenheng med egenbetaling.

BARNEFATTIGDOM

Barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer er høyere i Fredrikstad enn snittet i landet for øvrig. I Fredrikstad levde 15,5 prosent av barn mellom 0-17 år i lavinntektshusholdninger i 2018. For landet var andelen på 12,3 prosent.

FATTIGDOM PÅVIRKER LIVENE TIL BARN OG UNGE:

- Barn som vokser opp i fattige familier har større risiko for å utvikle helseplager. (Barn som lever i fattigdom, regjeringens strategi 2015-2017)
- Barn og ungdom i lavinntektsfamilier har høyere skolefravær. (Novarapport 10/10)
- Barn i familier med lav inntekt deltar i mindre grad i organiserte aktiviteter. (Bufdir)
- Barn i familier med lav inntekt bor ofte dårligere og trangere enn andre, og opplever oftere enn andre å måtte flytte vekk fra sitt nærmiljø. (Bufdir)
- Barn som vokser opp i husholdninger med lave inntekter, har økt sannsynlighet for selv å få lav inntekt når de blir voksne. (Bufdir)

NAV Fredrikstad har iverksatt tiltak for å sikre at barns livssituasjon og behov blir kartlagt når personer med forsørgeransvar søker om økonomisk sosialhjelp.

Fredrikstad kommune har, i samarbeid med frivillige organisasjoner, ferie- og fritidstilbud for barn i lavinntektsfamilier.

Fredrikstad kommune har reduserte barnehage- og skolefritidsbetalinger for økonomisk vanskeligstilte familier.

Fredrikstad kommune deltar i «Velferdspiloten», et prosjekt initiert av Fylkesmannen i Oslo og Viken, hvor Fredrikstad har fokus på barnefattigdom med vekt på arbeid, inkludering og samskaping/kommune 3.0.

BARNEVERN

Barnevernstjenesten skal sikre at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

I landet som helhet fikk 8,1 prosent av alle barn og unge i alderen 0-22 år med innvandrerbakgrunn tiltak fra barnevernet (inkludert enslige mindreårige flyktninger) i 2015. For barn og unge i befolkningen for øvrig var andelen 2,2 prosent.

Barnevernsarbeid i flerkulturelle familier kan by på utfordringer knyttet til forståelse om norsk barneoppdragelse. Mange familier som bosettes er redde for norsk barnevern som «system», og mangler kunnskap om hva barnevernstjenesten kan bidra med.

Barnevernstjenesten i Fredrikstad informerer om sitt arbeid på ulike arenaer, blant annet på Fredrikstad internasjonale skole (FRIS).

INTEGRERING GJENNOM KULTUR OG FRITID

Barn og unge med innvandrerbakgrunn deltar i mindre grad i tradisjonelle norske fritidsaktiviteter. Særlig gjelder dette enkelte grupper av jenter med innvandrerbakgrunn²⁰.

En undersøkelse²¹ fra 2018 viser at det ikke er tilfeldig hvilke barn som ikke deltar på fritidsaktiviteter. Dette gjelder barn fra lavinntektsfamilier, barn med funksjonshemninger og barn fra flyktningfamilier. Fredrikstad kommune tildeler midler til lokale prosjekter som gjør det mulig for barn og unge å delta i aktiviteter.

Fredrikstad kommune har, i samarbeid med frivillig sektor, iverksatt en rekke tiltak for barn/unge:

- «Internasjonal jentegruppe» er et tilbud for jenter fra 16 år og oppover. Målet er å fremme inkludering og hindre sosial isolasjon/utenforskap. Flere nasjonaliteter er representert og ulike temaer blir satt på dagsorden.
- Det er opprettet en ungdomsgruppe hvor deltakerne treffes for ulike spill, deriblant sjakk. Målet er at jenter og gutter skal gå videre til andre ordinære organiserte aktiviteter.
- «Internasjonal turgruppe» er et tilbud for personer i alle aldre. Gruppen møtes ukentlig for turer i Fredrikstadmarka.
- Trara, Nøkleby og Cicignon barneskoler har en høy andel minoritetsspråklige barn.

I samarbeid med Fredrikstad idrettsråd og lokale idrettslag tilbyr skolene gratis aktiviteter som svømming, fotball, karate, turn og skating etter skoletid (Trara-, Nøkleby- og Cicignon-prosjektene). Tiltakene har god oppslutning. Det er en utvidet dialog med foreldrene, som også kan være til stede på aktivitetene.

- Frivilligsentralene tilbyr blant annet internasjonal kvinnegruppe, strikkekafe og leksehjelp for barn og voksne.
- På Sellebakk er Frivilligsentralen, Røde Kors, lokalsamfunnsutvalget og Fredrikstad kommune initiativtakere til prosjektet Te-tid. Målet er at innbyggerne skal bli bedre kjent med hverandre/bygge nettverk og gjøre nabolaget mer inkluderende.
- I samarbeid med Frivilligsentralen har Fredrikstad kommune opprettet en besøksvenn-/vennefamilieordning for nyankomne flyktninger. Det er per desember 2019 omkring 70 besøksvenner/familier tilknyttet ordningen.
- Prosjektet Språk og kaffe har fokus på dagens aviser. Her blir vanskelige ord og uttrykk oversatt/forklart. Tiltaksarrangør er Fredrikstad bibliotek.
- Prosjektet #Drømmefritid hvor målet er å utvikle metoder for hvordan offentlig forvaltning, frivillige/ideelle organisasjoner og sivilsamfunnet kan sørge for at alle barn opplever en fritid med aktivitet, tilhørighet og mestring.

²⁰ Meld. St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk

²¹ <https://www.dnbnyheter.no/privatokonomi/tusenvis-av-barn-holdes-utenfor-fritidsaktiviteter/>

DEMOKRATI OG DELTAKELSE

Innvandrerbefolkningen er underrepresentert i råd og utvalg i Fredrikstad kommune.

Med mål om økt valgdeltakelse blant minoritets-språklige, gjennomførte Fredrikstad kommune flere tiltak i forkant av kommunevalget 2019. Det ble blant annet arrangert politiske debatter på Lisleby, i Borge og ved Fredrikstad internasjonale skole (FRIS). Videre ble det utdelt brosjyrer, på flere språk, med informasjon om demokrati og valg.

I 2013 besluttet bystyret at det skulle opprettes et mangfold- og integreringsråd i Fredrikstad kommune. Rådet besto av politikere og personer fra ulike innvandrerforeninger i Fredrikstad.

I november 2019 besluttet bystyret at mangfold- og integreringsrådet skulle endre navn til rådgivende mangfolds- og inkluderingsutvalg. Rådet skal bestå av åtte medlemmer, hvorav tre velges blant bystyrets medlemmer. Øvrige medlemmer skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen, både innenfor organisasjoner som driver arbeid blant flerkulturelle og fra organisasjoner innenfor LHBTQ-miljøer.

I valgperioden 2019-2023 skal utvalget arbeide særskilt med problematikk knyttet til hatefulle ytringer og hets på internett og problematikk knyttet til framvekst av antidemokratiske og intolerante bevegelser/organisasjoner som truer ytringsfrihet, mangfold og toleranse.

KOMMUNIKASJON

Nyankomne flyktninger har vanligvis begrensede norskkunnskaper og liten kjennskap til det offentlige tjenestetilbudet i Norge.

Flyktninger har ulike referanserammer til stats-/samfunnssystem, noe som kan hindre tillit til det kommunale tjenesteapparatet og vanskeliggjøre informasjon og kommunikasjon.

I Fredrikstad kommune er tjenestebeskrivelser og annen informasjon i liten grad tilgjengelig på andre språk enn norsk.

Mange flyktninger har ikke tilstrekkelige norskkunnskaper, PC eller digital kompetanse til å nyttiggjøre seg kommunens nettsider, NAVs nettsider, Min side osv.

Flere av kommunens virksomheter (barnehager, skoler, avlastningstjenestene) signaliserer at mange nybosatte har behov for praktisk hjelp og veiledning. Eksempelvis hjelp til å oversette offentlige dokumenter, hjelp til økonomi/nettbank, bistand til å søke om økonomiske sosialhjelp, barnehageplass etc.

TOLKETJENESTER

I 2019 bestilte Fredrikstad kommune i underkant av 6000 tolkeoppdrag, hvor cirka 60 prosent av oppdragene var oppmøtetolk.

Å benytte kvalifisert tolk, samt å ha nødvendig kompetanse som tolkebruker, kan være avgjørende for å yte forsvarlige tjenester.

Kunnskapsdepartementets har foreslått en ny tolkelov. Målet med ny lov er blant annet å sikre rettsikkerheten til personer som ikke kan norsk.

I hørings svar til Kunnskapsdepartementet per 30.6.2019 påpeker Fredrikstad kommune at det er stor knapphet på godt kvalifiserte tolker.

ØKONOMI

Kommunene mottar statlige tilskudd for å dekke utgifter til bosetting og integrering av flyktninger.

Under vises totalt utbetalt tilskudd til Fredrikstad kommune i perioden 2013-2018:

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totalt utbetalt tilskudd	60,2 mill.	57,8 mill.	69,4 mill.	139,1 mill.	226,6 mill.	209,5 mill.

Det gis integreringstilskudd for hver enkelt bosatte flyktning. Tilskuddet utbetales over fem år. I tillegg gis det tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, særskilt tilskudd til bosetting av enslige mindreårige flyktninger, barnehagetilskudd, tilskudd til bosetting av personer over 60 år og tilskudd til bosetting av personer med alvorlige funksjonshemminger og/eller atferdsvansker. Sistnevnte innvilges ikke til familiegjenforente personer. Mange familiegjenforente har fysiske og/eller psykiske utfordringer og store behov for hjelpetiltak knyttet til helse og/eller opplæring.

De store svingningene i migrasjonsbildet er utfordrende for økonomi, planlegging og bemanning. Færre bosettinger medfører reduserte inntekter. For 2019 er det budsjettert med cirka 89 millioner i tilskudd, mens det for 2020 budsjetteres med 73 millioner.

Beregningsutvalget er et partssammensatt utvalg som årlig kartlegger kommunenes gjennomsnittlige utgifter til bosetting og integrering av flyktninger. For beregningsåret 2018 var Fredrikstad en av 22 deltakerkommuner.

Beregningsutvalgets rapport for 2018 viser at utvalgskommunene i snitt hadde 766 200 kroner i totale utgifter per person innenfor femårsperioden 2014-2018. Utgiftene inkluderer utbetalt sosialhjelp, introduksjonsstønning, helseutgifter, utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Fredrikstad kommune hadde høyere utgifter enn gjennomsnittet, med 822 900 kroner i samlede utgifter per person.

Det er vanskelig å forutsi kommunens utgifter i årene framover. Hvem flyktningene er, hvor mange de er og hvor de befinner seg i integreringsløpet påvirker utgiftene. I tillegg er det spørsmål om når på året det bosettes. Integreringstilskuddet (år 1) utbetales for et helt år, mens utgiftene løper fra bosettingsdato.

For kommunens økonomi er det av stor betydning at den enkelte flyktning kommer raskt i arbeid og forsørger seg selv og eventuelt sin familie gjennom inntektsgivende arbeid.

I august 2019 la Kunnskapsdepartementet fram forslag til en ny lov om integrering, hvor det blant annet foreslås standardiserte modeller i introduksjonsprogrammet. Ny lov/nye tiltak vil trolig medføre økte utgifter for kommunene.

TILSKUDD TIL INTEGRERINGSARBEID I REGI AV FRIVILLIGE ORGANISASJONER

I 2019 fikk Fredrikstad kommune 1 390 000 kroner i tilskuddsmidler fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Tilskuddsmidlene fordeles, etter søknad, til frivillige organisasjoner som ønsker støtte til prosjekter aktiviteter som skal bidra til å:

- stimulere til fellesskap, tillit og tilhørighet i lokalsamfunn for innvandrere og øvrig befolkning.
- øke kunnskap om det norske samfunnet og styrke kvalifisering for arbeid eller utdanning blant innvandrere.
- forebygge negativ sosial kontroll, tvangseksklusjon og kjønnslemlestelse.

Innsatsområder

Fredrikstad kommunes visjon «Den lille verdensbyen» er et ønske om en by som er urban, mangfoldig og innovativ – samtidig som Fredrikstad er det nære og folkelige bestående av lokalsamfunn, ildsjeler og hverdagsmennesker.

«Den lille verdensbyen» er også en visjon i bosettingsarbeidet, hvor integrering og inkludering er sentrale stikkord. Målet er at nybosatte flyktninger skal delta i samfunnslivet, og bli en del av store og små fellesskap.

Plan for bosetting og integrering av flyktninger har følgende innsatsområder:

1. FORSVARLIGE TJENESTER

Tilpassede og likeverdige helsetjenester er viktig fordi god fysisk og psykisk helse er et fundament for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Helsefremmende og forebyggende arbeid kan forhindre sosial marginalisering, utenforskap og manglende deltakelse i samfunnet.

Det er viktig å forhindre at vanskelige levekår forplantes til neste generasjon.

Tjenestene skal kjennetegnes av god kompetanse, samhandling og fleksibilitet. Flyktingarbeidet foregår på tvers av kommunens seksjoner/ virksomheter og er avhengig av gode rutiner, tverrfaglig samarbeid samt helhet og sammenheng i tiltaksrekkene.

Tilstrømmingen av flyktninger til Norge varierer ut fra nasjonal og internasjonal politikk. Bosettingen er preget av store svingninger. Kommunale tjenester må justeres i takt med antall bosatte.

2. SPRÅK, KVALIFISERING OG ARBEID

Alle som bor i Norge må kunne snakke og forstå norsk idet språket er den viktigste nøkkelen til fellesskapet og en forutsetning for innpass i norsk arbeidsliv. Norsk kunnskaper er også viktig for at foresatte kan følge opp sine barn i barnehage, på skole og i fritidsaktiviteter.

Frafallet i videregående opplæring er stort blant innvandrerungdom. En god grunnskoleopplæring bidrar til at flere fullfører.

Det er viktig at nyankomne flyktninger får en tilpasset opplæring i introduksjonsprogrammet. Programmet skal kvalifisere for varig arbeid og/eller videre utdanning.

Å være i arbeid sikrer inntekt/økonomisk selvstendighet og hindrer barnefattigdom. Arbeid er helsebringende og hindrer utenforskap samt sikrer et økonomisk bærekraftig velferdssamfunn.

Å øke yrkesdeltakelsen blant kvinner er viktig ut fra et likestillingsperspektiv.

3. GODE OPPVEKSTSVILKÅR

Det er viktig at barn får mulighet til å gå i barnehage. Barnehagen er en arena for språk- og kulturopplæring, integrering, vennskap og lek. Internasjonal forskning viser at deltakelse i barnehage har positive effekter på utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning i voksen alder.

En inkluderende og god grunnskole er viktig for utvikling av språk, kultur, kunnskap og ferdigheter. Skolen bidrar til at barn og unge lærer, mestrer og utvikler seg. Skolen er en arena for integrering gjennom inkludering, tilhørighet og vennskap.

I Norge kan foreldre møte forventninger til foreldrerollen som er helt ukjent fra deres opprinnelige kultur. Det er viktig å gi opplæring til voksne med barn om forventninger til foreldre i Norge.

Barnekonvensjonen sier at alle barn har rett til lek og fritid, uansett hvem de er og hvor de kommer fra. Fritidserklæringen, som den norske regjeringen har initiert, slår fast at barn og ungdom skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter.

Ved deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter utvikles språk og andre ferdigheter som kan gi mestring og glede, det knyttes vennskap og bygges nettverk.

4. GODE BOFORHOLD

Bolig gir verdighet og utgjør en viktig ramme for tilværelsen. En stabil bosituasjon gir mulighet til å bygge sosiale relasjoner over tid.

Gode og stabile boforhold forebygger reproduksjon av sosial ulikhet og hindrer marginalisering. Barn og unge fra familier med lavere sosioøkonomisk posisjon påvirkes sterkere av nabolaget enn de som kommer fra hjem hvor foreldrene har utdanning og inntekt.

5. HVERDAGSINTEGRERING

Samfunnsdeltakelse og inkludering skaper tilhørighet og forebygger dårlig selvfølelse, ensomhet og utenforskap.

Frivillige organisasjoner, idretten og kulturlivet er sentrale aktører for å lykkes med hverdagsintegrering.

Slik vil vi ha det
og slik gjør vi det

1. Alle opplever trygghet, mestrer hverdagen og har flere aktive leveår med god helse

SLIK VIL VI HA DET:

SLIK GJØR VI DET:

Alle nyankomne flyktninger lærer norsk språk

- Sørge for tett oppfølging og et individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram.

Høy og stabil yrkesdeltakelse blant flyktninger

- Videreutvikle samarbeidet med privat næringsliv om praksisplasser og varig arbeid for personer med flyktningbakgrunn.
- Bidra til å utvikle nye utdanningsløp som resulterer i formell kompetanse.
- Videreføre praksisplassordningen i Fredrikstad kommune.
- Sørge for at Fredrikstad kommune er en arbeidsplass som gjenspeiler befolkningens mangfold (Fredrikstad mot 2030 – Kommuneplanens samfunnsdel).

Tilpassede og likeverdige kommunale tjenester som kjennetegnes av god kompetanse, samhandling og fleksibilitet

- Ha en helhetlig og koordinert struktur på kommunens arbeid overfor flyktninger.
- Sørge for at den enkelte flyktning har en fast kontaktperson i kommunen.
- Sørge for tilstrekkelig flyktningfaglig kompetanse i kommunen, spesielt på enkelte flyktningers særskilte utfordringer som senvirkninger av krig, flukt, traume og tapsopplevelser, kjønnslemlestelse og tvangsgifte.
- Videreutvikle samarbeidet mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten om flyktningers særskilte helseutfordringer.
- Videreutvikle kommunale tjenester for en mangfoldig befolkning.
- Gi tett og langsiktig oppfølging til de med særskilte utfordringer.
- Ha tilgjengelig informasjon om kommunale tjenester på relevante språk.
- Benytte tolk inntil den enkelte flyktning kan forstå og snakke norsk.
- Gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser.

2. Alle har en oppvekst der de opplever mestring, tilhørighet og inkludering

SLIK VIL VI HA DET:	SLIK GJØR VI DET:
Høy deltakelse i barnehage blant barn med flyktningbakgrunn	<ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle lavterskeltilbud for barn i førskolealder, eksempelvis åpne barnehager og språkgrupper.• Øke antall barnehageplasser i områder med høy andel flyktninger, herunder i sentrum.
En inkluderende og god grunnskole for alle	<ul style="list-style-type: none">• Tilpasse og tilrettelegge opplæringstilbud ut fra den enkeltes botid, alder og forutsetninger.• Tilrettelegge for trygge og gode overganger i opplæringsløpet.• Styrke skolenes kompetanse på opplæring av språklige minoriteter.
Trygge foreldre som vet hvordan de skal gi omsorg og være foreldre i Norge	<ul style="list-style-type: none">• Videreføre ICDP-programmet, eller andre foreldrestøttende tiltak.• Forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.
Høy deltakelse på kultur- og fritidsaktiviteter blant barn med flyktningbakgrunn	<ul style="list-style-type: none">• Gjøre kultur-, ferie- og fritidstilbud tilgjengelige gjennom informasjon og ulike tilretteleggings- og støttetiltak.• Videreutvikle ordninger for økonomisk støtte til kontingent, utstyr og transport.• Videreutvikle prosjekter som forebygger terskler for deltakelse, eksempelvis prosjektet #Drømmefritid.• Videreutvikle lokale prosjekter mot barnefattigdom.• Videreutvikle samarbeidet mellom Fredrikstad idrettsråd, lokale idrettslag og skolene, eksempelvis Trara-, Nøkleby- og Cicignon-prosjektene.

3. Alle bor godt, i rause og aktive lokalsamfunn

SLIK VIL VI HA DET:	SLIK GJØR VI DET:
Gode og stabile boforhold	<ul style="list-style-type: none">• Søke å bosette flyktninger i boliger med husleienivå som står i forhold til den enkeltes inntekt.• Bidra til at innbyggere med flyktningbakgrunn kan eie egen bolig.• Gi nyankomne flyktninger bo-opplæring.• Gi nyankomne flyktninger økonomisk veiledning og oppfølging.
Gode levekår i alle kommunens boområder	<ul style="list-style-type: none">• Være pådrivere for gode kollektivtilbud slik at innbyggere med flyktningbakgrunn lettere kan bli boende også utenfor sentrum.• Tilrettelegge for møteplasser som bidrar til trygghet, trivsel, tillit og sosialt nettverk.

4. Fredrikstad er et inkluderende samfunn hvor flyktningene er en ressurs som bidrar til et større mangfold

SLIK VIL VI HA DET:	SLIK GJØR VI DET:
Like muligheter for samfunnsdeltakelse gjennom åpne arenaer for inkludering, frivillighet og demokratiske prosesser	<ul style="list-style-type: none">• Legge til rette for et mangfoldig kulturliv på arenaer som inviterer til deltakelse.• Videreutvikle samarbeidet mellom kommunen og frivillige organisasjoner om inkluderingstiltak.• Videreutvikle tiltak for etablering av relasjoner mellom nyankomne flyktninger og etablerte innbyggere, eksempelvis besøksvennordningen.• Tilrettelegge for samfunnsmedvirkning, høy valgdeltakelse og politisk engasjement.• Forebygge og motarbeide fordommer, rasisme og hverdagsdiskriminering.• Tilrettelegge for gode prosesser i Rådgivende mangfolds- og inkluderingsutvalg i Fredrikstad kommune.

Vedlegg

VEDLEGG 1: PLANFORUTSETNINGER

Lover og forskrifter

De mest sentrale lovverkene er:

- lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
- lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere
- lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa
- lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen
- om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
- lov om barnehager
- lov om barneverntjenester
- lov om folkehelsearbeid
- lov om pasient- og brukerrettigheter
- lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven)
- lov om vern mot smittsomme sykdommer
- Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket

Internasjonale føringer

FNs konvensjon om barnets rettigheter

FNs konvensjon om barnets rettigheter er en traktat om menneskerettigheter som blant annet omhandler økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter til barn. Konvensjonen er godkjent av 193 land, inkludert Norge.

Nasjonale føringer

Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere

Formålet med loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

En helhetlig integreringspolitikk (Meld. St. 6 (2012–2013))

Denne meldingen handler om muligheter og utfordringer som følger med å være et land og samfunn med innvandring. Meldingen presenterer prinsipper og rammer for framtidens politikk for mangfold og fellesskap, og gir en helhetlig framstilling av regjeringens integreringspolitikk.

Likeverdige helse- og omsorgstjenester – god helse for alle. Nasjonal strategi om innvandreres helse (2013-2017)

Formålet med strategidokumentet er å fremme likeverdige helse- og omsorgstjenester gjennom å synliggjøre utfordringene til innvandreres helse, og gjennom å presentere tiltak for å møte disse utfordringene.

Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller (Meld. St. 20 (2006–2007))

Stortingsmeldingen presenterer en langsiktig strategi for å redusere sosiale helseforskjeller. Det legges til grunn fire innsatsområder: samfunnsforhold som bidrar til sosiale helseforskjeller, påvirkningsfaktorer som har betydning for helsa, innsats for sosial inkludering, og økt kunnskap og bevisstgjøring om sosiale forskjeller.

Barn som lever i fattigdom. Regjeringens strategi (2015-2017)

Målgruppen for strategien er barn og unge under 18 år som vokser opp i familier berørt av fattigdomsproblemer. I tillegg kommer unge som faller ut av arbeid og utdanning og har rett til oppfølging til de er 20 år. Strategien tar utgangspunkt i at barnefattigdom er et sammensatt problem og inneholder tiltak som skal forebygge at barnefattigdom går i arv og dempe negative konsekvenser av å vokse opp i familier med vedvarende lav inntekt.

Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk (Meld. St. 30 (2015-2016))

I meldingen presenterer regjeringen hvordan integreringspolitikk og tiltak bør organiseres for at flere nyankomne innvandrere med fluktbakgrunn skal få en fast tilknytning til arbeidslivet og bli deltakende samfunnsborgere.

NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet (Meld. St. 33 (2015-2016))

NAV-meldingen drøfter tiltak for at flere skal komme i arbeid og hvordan NAV-kontoret skal få større handlingsfrihet til å tilpasse tjenestene til brukernes behov.

Bolig for velferd (Meld. St. 17 (2012-2013))

Nasjonale mål for den sosiale boligpolitikken er:

- alle skal ha et godt sted å bo,
- alle med behov for tjenester skal få hjelp til å mestre boforholdet,
- den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv.

Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter (Meld.St.19 (2014-2015))

Folkehelsearbeid handler om å fremme livskvalitet gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet og opplevelse av mestring, og om å redusere risiko for sykdom, funksjonsnedsettelse, psykiske og sosiale problemer. I folkehelsemeldingen presenterer regjeringen strategier for å styrke folkehelsearbeidet og legge til rette for sunne helsevalg. Regjeringen ønsker å utvikle en folkehelsepolitikk som skaper muligheter for hver enkelt til å ta ansvar for egen helse.

Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner (Meld. St. 15 (2012–2013))

Regjeringens mål med meldingen var at vi, gjennom økt kompetanse og bedre samordning, skal bli bedre til å forebygge vold i nære relasjoner og gi bedre hjelp til utsatte og sårbare grupper.

Fra utenforskap til ny sjanse – Samordnet innsats for voksnes læring (Meld. St. 16 (2015-2016))

Meldingen inneholder tiltak som skal gi voksne bedre muligheter til å styrke sin kompetanse, øke mulighetene deres til å delta i opplæring og få sin medbrakte kompetanse godkjent. Målet for regjeringen er at den enkelte skal ha kompetanse som danner grunnlag for stabil og varig tilknytning til arbeidslivet. Meldingen er utarbeidet i fellesskap av Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.

Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd (NOU 2014:)

Lovverket som gjelder kommunikasjon via tolk er fragmentert og oppfattes ulikt. Det foreslås å innføre en lov-hjemlet plikt for offentlig sektor til å bruke kvalifisert tolk fra 1.1.19 i de situasjoner som berører den enkeltes rettssikkerhet og likeverd.

Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020) Handlingsplanen er et ledd i regjeringens arbeid for å styrke forebygging og bekjempelse av ulike former for vold i nære relasjoner.

Integrering gjennom kunnskap – Regjeringens integreringsstrategi 2019-2022.

Integreringsstrategien har fire innsatsområder: kvalifisering og utdanning, arbeid, hverdagsintegrering, retten til å leve et fritt liv.

Lokale mål og føringer

Fredrikstad mot 2030. Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er inndelt i tre innsatsområder; sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Fredrikstad skal være et godt sted å leve hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring.

Kommunedelplan Folkehelse 2015–2018/2026

Et overordnet mål for folkehelsearbeidet i Fredrikstad er en bedret folkehelse og en redusert sosial ulikhet i helse. Folkehelseplanen har følgende mål:

- Gode, universelle tilbud til barn og barnefamilier, med ekstra innsats for å nå de som trenger det mest.
- Alle har en levestandard som muliggjør god helse og trivsel.
- Alle i Fredrikstad har mulighet til å gjøre sunne valg av betydning for helse og trivsel.
- Høyere levealder, og friskere eldregruppe.

Kommunedelplan helse og velferd 2016-2027

Kommunedelplanen har tre overordnet mål som gjelder hele befolkningen i Fredrikstad kommune:

- Innbyggerne har mulighet for et selvstendig og verdig liv.
- Alle bor trygt i egnet bolig.
- Helse- og velferdstjenestene er likeverdige, trygge og effektive.

Kommunedelplan Oppvekst 2012–2023

Kommunedelplanen har fire satsingsområder:

- tidlig innsats,
- språk,
- foreldresamarbeid,
- overganger.

Kommunedelplan Bolig – Boligpolitisk plan for Fredrikstad kommune 2015–2026

Kommunedelplan bolig omhandler blant annet:

- utbyggingsstrategier,
- boliger til vanskeligstilte,
- universell utforming,
- strategi for kommunal eiendom – bolig,
- boligbyggeprogrammet.

Kommunedelplan for næringsutvikling i Fredrikstad 2014-2027

Fredrikstad kommune har behov for flere arbeidsplasser. Strategier og tiltak som beskrives i Næringsplanen er virkemidler for å øke antall arbeidsplasser. Fredrikstad kommune har som ambisjon å bli en av de mest attraktive næringsdestinasjonene rundt Oslofjorden.

Kommunedelplan for kultur 2011-2023

Planen påpeker at vi ønsker å framstå som et inkluderende samfunn, men utfordres av større nærhet til mange kulturer gjennom økt innvandring og mangfold av livsstile. Planen sier: «vi må utvikle arenaer og møteplasser der vi alle kan framstå som ressurser, og til berikelse for hverandre. Frivillige organisasjoner og ikke minst idretten bør løftes fram som viktige arenaer for integrering».

Frivillighetsmelding for Fredrikstad 2014-2017

Formålet med frivillighetsmeldingen er å skape økt bevissthet og kunnskap om frivillig arbeid, sikre gode vilkår og rammebetingelser for et godt, mangfoldig og rikt frivillighetsliv og tilrettelegge for en sterkere samhandling mellom kommunen og frivillighetsfeltet.

VEDLEGG 2: BEGREPSFORKLARINGER/DEFINISJONER

Arbeidsinnvandrere: en person som er gitt oppholdstillatelse på bakgrunn av lønnet arbeid. De er i utgangspunktet selvhjulpne.

Asylmottak: frivillig botilbud for asylsøkere som kommer til Norge. UDI er ansvarlig for asylmottak i Norge.

Asylsøker: en person som på egenhånd og uanmeldt kommer til Norge og ber om oppholdstillatelse på bakgrunn av behov for beskyttelse mot forfølgelse eller krigshandlinger i hjemlandet. Asylsøkere som før innvilget søknad om opphold kalles flyktninger.

Bosatt: en flyktning er bosatt når han/hun ankommer kommunen som har vedtatt å bosette han eller henne.

Enslig mindreårig asylsøker: barn/ungdom under 18 år som på egenhånd, uten foreldre eller andre med foreldreansvar, kommer til Norge og søker asyl på bakgrunn av behov for beskyttelse mot forfølgelse eller krigshandlinger i hjemlandet.

Enslig mindreårig flyktning: barn/ungdom under 18 år som har kommet til Norge uten omsorgspersoner, som har søkt beskyttelse (asyl) og fått innvilget søknaden.

Familiegjenforening: oppholds- eller arbeidstillatelse som innvilges til nære familiemedlemmer (hovedsakelig ektefeller og barn under 18 år) til personer med lovlig opphold i Norge.

Flyktning: en person som får innvilget varig oppholdstillatelse på bakgrunn av situasjonen i hjemlandet, enten det dreier seg om forfølgelse eller krigshandlinger.

Innvandrere: utenlandskfødt person, fast bosatt i Norge, med to utenlandskfødte foreldre.

Kjønnslemlestelse: inngrep i kvinnens kjønnsorgan som skader organet eller påfører det varige forandringer.

Norskfødte med innvandrerforeldre: personer som er født i Norge av to foreldre som er innvandrere.

Overførings-/kvoteflyktning: en person som er registrert som flyktning hos FNs Høykommissær for flyktninger. Stortinget fastsetter hvert år en kvote for hvor mange overføringsflyktninger som kan bosettes i Norge.

Realkompetansevurdering: er å vurdere den enkeltes kompetanse opp mot fastsatte kriterier. Vurderingen kan føre til avkortet opplæring, opptak til studier, fritak fra deler av et studium, ny jobb eller høyere lønn. Realkompetanse er alle kunnskaper og ferdigheter en person har tilegnet seg gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte.

Sekundærflytting: dersom en person velger å flytte til en annen kommune enn der de ble førstegangsbosatt, kalles dette for sekundærbosetting.

Tvangsekteskap: en form for vold i nære relasjoner, der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for represalier.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Utgitt av:
Produsert av:
Foto: